

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. mevrouw Gunay Uslu, staatssecretaris
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

CGA
Postbus 36
6663 ZG Nijmegen - Lent
info@gemeente-archeologen.nl
<https://gemeente-archeologen.nl>

Datum: 8 maart 2022

Betreft: Reactie op advies Raad voor Cultuur 'Archeologie bij de tijd'

Geachte mevrouw Uslu, mevrouw de staatssecretaris,

Wij hebben net als U recentelijk het advies van de Raad voor Cultuur 'Archeologie bij de tijd' mogen ontvangen. In dit advies staat een aantal bevindingen en zijn aanbevelingen gedaan om enige vastgestelde tekortkomingen in het archeologische bestel recht te trekken. Allereerst willen wij U melden dat het advies van de Raad over het algemeen gedegen is en helder de meeste pijnpunten in het bestel en de uitvoeringspraktijk aan het licht heeft gebracht. Middels deze brief willen de leden van het Convent van Gemeentelijke Archeologen (CGA) U graag wat overwegingen meegeven om de vastgestelde tekortkomingen in het bestel op een juiste wijze aan te pakken.

Een gemeentearcheoloog voor elke gemeente

U kunt zich vast voorstellen dat het advies om voorwaarden te scheppen zodat in elke gemeente een (mogelijk gedeelde) gemeentearcheoloog aangesteld kan worden, op onze brede steun kan rekenen. Het CGA bedient inmiddels 215 Nederlandse gemeenten op het gebied van archeologie. Toegegeven, de kwaliteit van het gevoerde archeologiebeleid wordt mede bepaald door hoe de archeologie is ingebed in de ambtelijke organisatie en de grootte van de formatie. Een steuntje in de rug om de aanwezigheid van archeologische deskundigheid bij gemeenten te bevorderen, juichen wij toe.

Een wetenschap in de markt gezet

Door de uitvoering van archeologisch onderzoek in de markt te zetten, zijn de kosten door concurrentie fors gedaald. Net als de Raad constateert het CGA dat in veel gevallen de kwaliteit van commercieel onderzoek de lijn van de kosten is gevolgd. Door deze trend is er weinig aandacht meer voor inhoud, innovatie en publiek. Geld verdienen aan wetenschappelijk onderzoek en daarnaast nog het publiek bedienen, maken dat goed en gedeeld onderzoek in de knel komt. Bij gemeenten met een eigen uitvoerende dienst of met vaste archeologische deskundigheid in huis is sprake van een soort kenniscentrum, waarbij vrijwilligers een grote rol hebben.

Gemeentelijke opgravingsdienst als lokaal/regionaal kenniscentrum

Naast de commerciële onderzoeksbureaus is er een 15-tal gemeentelijke opgravingsdiensten. De archeologische diensten hebben veelal een oorsprong in de jaren tachtig. De continuïteit van onderzoek heeft geleid tot een enorme lokale en regionale kennis en expertise. Hiermee kunnen zij beter inspelen op onderzoeksvraagstukken en zodoende gericht onderzoek doen. Door de inzet van vele vrijwilligers is in veel gemeenten de archeologische dienst ingebed in de lokale maatschappij en heeft daarmee een maatschappelijke, sociale functie. Publieksparticipatie en -bereik is daarbij een belangrijk onderdeel van deze gemeenten. Dit geldt, misschien in mindere mate, ook voor gemeenten met een beleidsarcheoloog. Helaas is het aantal gemeentelijke opgravingsdiensten de laatste jaren door de aangescherpte eisen van certificering en bezuinigingen bij gemeenten sterk afgenomen.

De gemeentelijke opgravingsdiensten opereren in dezelfde markt als de commerciële bedrijven. De Raad heeft over deze mengvorm verschillende signalen ontvangen, maar het is voor de Raad nog onduidelijk of zich hier ook daadwerkelijk een probleem voordoet en zo ja, van welke omvang (paragraaf 2.2). Naar onze stellige overtuiging zijn er géén problemen wat betreft de positie en werkwijze van de gemeentelijke opgravingsdiensten. Vanzelfsprekend zijn de gravende diensten van gemeenten gecertificeerd en voldoen ze aan alle kwaliteitseisen die ook voor commerciële bedrijven gelden. Zodoende is een gelijk en eerlijk speelveld ontstaan. Daarbij is bij nagenoeg al deze gemeenten een duidelijke scheiding aangebracht tussen beleid en uitvoering.

Bij aanbestedingen waarbij de initiatiefnemer de prijs boven de inhoudelijke kwaliteit van archeologisch onderzoek stelt, zoals helaas vaak het geval is, vangen de gemeentelijke opgravingsdiensten geregeld bot. Daarnaast maakt de hoge complexiteit van het onderzoek in binnensteden en de gevraagde flexibiliteit van inzet dat commerciële onderzoeksbureaus vaak niet eens offeren op deze klussen. Gemeentelijke diensten zijn wat dat betreft beter ingericht op de weerbarstige praktijk in een stad.

Een cao voor archeologen

Dit cao-advies zoals genoemd in paragraaf 7.1 van het rapport van de Raad zou kunnen helpen om de kwaliteit van archeologisch onderzoek naar een hoger niveau te tillen. Neemt niet weg dat een beter salaris niet direct maakt dat er beter onderzoek plaatsvindt. Er zijn meer knoppen waaraan gedraaid zou moeten worden. De archeologen bij gemeenten vallen overigens al onder een (gemeentelijke) cao.

Scheiding tussen bevoegd gezag en uitvoering

De Raad geeft aan dat gemeentelijke opgravingsdiensten over het algemeen kwalitatief goed onderzoek verrichten. Desondanks kijkt de Raad in paragraaf 7.3 en 7.4 kritisch naar gemeenten als uitvoerder van opgravingen. Het CGA herkent zich niet in het geschetste beeld waarbij de suggestie wordt gewekt dat er momenteel structureel op gemeentelijk niveau rolvermenging zou plaatsvinden tussen bevoegd gezag en uitvoering. Dit is zeker niet het geval: conform de 'Wet Markt en Overheid' en de aanbestedingsplicht zijn alle gemeenten met eigen opgravingsdienst reeds verplicht om hier een duidelijke scheiding in aan te brengen. Mocht deze scheiding niet duidelijk zijn, zal het Convent hier bij de gravende gemeenten nader aandacht voor vragen.

Gemeenten hebben de beleidsvrijheid om zelf gravend onderzoek uit te voeren. Marktwerking heeft, zo constateert de Raad, een te lage prijs én een te lage kwaliteit tot gevolg. Zolang dit een gegeven is, lijkt

het ons niet raadzaam om deze bestuurlijke beleidsvrijheid in te dammen. Daarnaast is het in onze ogen niet juist, dat de Raad veronderstelt dat gemeentelijke diensten minder kwaliteit leveren wat betreft opgravingstechnieken, projectleiding, onafhankelijkheid, brede ervaring etc. dan commerciële bureaus. Alle archeologische uitvoerders voldoen aan dezelfde eisen en spelregels. Wij zien wat dat betreft dus niet dat hierin een verschil zou bestaan tussen de gravende instanties. Sterker nog, de gemeentelijke uitvoeringsdiensten zijn volgens ons de ideale voorbeelden van hoe wij in Nederland archeologie zouden willen uitdragen: lokale kennis, langdurige ervaring, continuïteit van expertise, cao-lonen, synthetiserende onderzoeken, groot aandeel in publieksbereik, burgerparticipatie en flexibel qua inzet. En de basis van deze belangrijke kenniscentra ligt bij gemeenten met eigen archeologische deskundigheid.

Wij hopen u hiermee een paar inzichten aangereikt te hebben. Graag zijn wij bereid om mee te denken aan de invulling en uitwerking van de aanbevelingen uit het advies.

Hoogachtend,

Drs. Maarten Wispelwey
Voorzitter van het Convent van Gemeentelijke Archeologen
Regioarcheoloog Noord Veluwe